

UUSIA TYÖKALUJA YRITYKSILLE TYÖPERÄISEN HYVÄSIKÄYTÖN JA IHMISKAUPAN TORJUNTAAN PAIKALLISISSA ALIHANKINTA KETJUISSA

Helsinki 13.5.2020

Työperäistä hyväksikäyttöä on viime vuosina paljastunut toimitus- ja alihankintaketjuissa kaikkialla maailmassa, myös Suomessa. Työsuhde voi näyttää paperilla lailliselta, mutta todellisuudessa palkka ja työajat eivät välttämättä vastaa työehtosopimusta. Pahimmillaan työhön voi liittyä vakavaa hyväksikäyttöä tai täyttää ihmiskaupan määritelmän. Euroopan kriminaalipolitiikan instituutin (HEUNI) uusi julkaisu “Navigoi kohti vastuullista toimitusketjua – Työkalupakki yrityksille työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan ennaltaehkäisemiseksi” tarjoaa konkreettisia välineitä yrityksille puuttua hyväksikäyttöön.

Yhteistyössä yritysten kanssa laadittu julkaisu sisältää viisi käytännönläheistä työkalua, joiden avulla yritykset voivat vahvistaa työolojen valvontaa ja seurantaa sekä kehittää työntekijöille tarkoitettuja seuranta- ja ilmoitusmekanismeja. Työkaluja ovat riskien arviointi, ihmiskaupan vastaisen strategian laatiminen, sopimuskumppaneiden ennakoarviointi, sopimusehtojen käyttö hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjumisen näkökulmasta sekä alihankkijoiden tai muiden sopimuskumppanien toiminnan tarkastukset ja arvioinnit. Työntekijöiden oikeuksista huolehtiminen kaikilla toimitusketjun tasoilla edistää ihmisarvoista työtä ja reilua kilpailua sekä parantaa yrityksen imagoa ja vahvistaa sen markkina-asemaa.

Koronaepidemiolla on kauaskantoisia seurauksia. Tiettyjen ryhmien, kuten ulkomaalaisten työntekijöiden, turvapaikanhakijoiden ja paperittomien tilanne on pandemiaan liittyvän poikkeustilanteen takia hankala. Siksi haavoittuvassa asemassa olevien työntekijöiden oikeuksista huolehtimiseen tulisi nyt kiinnittää erityistä huomiota. Useat kansainväliset järjestöt ovat ilmaisseet huolensa siitä, miten hyväksikäyttö ja ihmiskaupparikollisuus on jo nyt saanut uusia ja entistä räikeimpiä muotoja. HEUNI:n tutkija Anni Lietonen huomauttaa, että taloudellisen ahdingon lisääntyessä häikäilemättömien työnantajien on yhä helpompi hyväksikäyttää haavoittuvassa asemassa olevia. *“Mitä aikaisemmin yritys pystyy puuttumaan huonoihin työoloihin ja lievempiin hyväksikäytön muotoihin, sitä paremmat ovat mahdollisuudet ennaltaehkäistä vakavampaa hyväksikäyttöä ja ihmiskauppaa”*, Lietonen arvioi.

Työkalujen tueksi on myös kehitetty englanninkielinen opas ”[Normative Framework Guide](#)”, jonka tarkoituksena on kiteyttää yritys vastuuseen ja ihmisoikeuksiin liittyvä oikeudellinen viitekehys työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan näkökulmasta. Opas ja työkalut ovat tarkoitettu yrityksille ja muille tahoille, jotka käyttävät matalasti koulutettua tai kouluttamatonta ulkomaista työvoimaa ulkoistamis-, alihankinta-, lähetys- ja rekrytointijärjestelyjen kautta esimerkiksi rakennus-, siivous-, maatalous- ja ravintola-alalla. Materiaalia voivat käyttää myös valtiolliset, kunnalliset ja/tai julkisten liikelaitosten hankintayksiköt sekä yritys vastuun asiantuntijat ja verkostot.

Työkalupakki on tehty osana EU-rahoitteista FLOW-hanketta, ja se julkaistaan sähköisessä muodossa 13.5.2020. Sen [englannin kielinen versio](#) sekä “Normative Framework Guide” julkaistiin 6.5.2020. FLOW-hankkeen kumppanit julkaisevat omat kieliversionsa tulevana viikkoina (Bulgaria, Viro ja Latvia). Lisätietoja hankkeesta saa HEUNI:n tutkijalta Anni Lietoselta +358 50 411 67 (e-mail anni.lietonen@om.fi)